

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretiuu abonamentului:		Pretiuu insertiunilor:		Corespondintiele sè se adreseze Redactiune dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . .	5 fl.— cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte	3 fl., pana la 200 cuvinte	
Pentru Romani'a si strainetate pe anu . . .	7 „ — „		4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
„ „ „ „ 1/2 anu . . .	2 „ 50 „			
„ „ „ „ 1/2 „ . . .	3 „ 50 „			

Capitululu greco-catolicu de Oradea-mare, cuprinsu de dorere profunda, incunoscintieza cu inim'a intristata, in numele seu si alu clerului diecesanu intregu, precum si alu consangeniloru respectivi, doiós'a mórte a Archipastoriului **Ioanu Olteanu**, episcopu diecesanu gr. cat. de Oradea-mare, camerariu secretu papalu, comendatoriulu stral. ordu Leopoldinu, proprietariulu crucei mari a ordului Franciscu-Iosifu I. sel. sel. intemplata in resiedinti'a dominiului seu episcopescu, in Beinsiu, in urmarea unui morbu indelungatu dupa primirea devota a SS. Sacramente ale moribundiloru, in 29 Novembre a. c. la 4¹/₄ óre dupa amédi in anulu 38 alu vietiei, 4 alu gubernarei acestei diecese concrediute grigei sale archieresce, si respective 7 alu episcopatului seu.

Remasitiile pamentesci ale archipastoriului cunoscutu despre virtutile sale patriotice si umanitarie, dupa binecuventarea loru in Beinsiu, se voru straportá la resiedinti'a sa episcopesca si se voru espune in biseric'a catedrala, de unde dupa s. jerfa propitiatória, ce se va aduce Creatoriului in catedrala in 5 Decembre la 8 óre dimneti'a, la 9 óre se voru asiediá spre repausu dupa ritulu bisericee gr. cat. in cript'a apartienatória.

La care trista solemnitate suntu invitati cu onóre toti veneratorii repausatului in Domnulu.

Eterna fia memori'a lui!

Oradea-mare, 30 Novembre 1877.

Discursulu pronunsiatu de Inaltu Preasantitulu Metropolitu Primate la deschiderea santului sinodu in 30 oct. a. c.

Preasantitiloru Frati Episcopi!

Cu bucuri'a ce trebuie se nasca in mine vederea tuturoru ierarhiloru nostri, adunati spre a lucrá in

unire si armonie pentru binele bisericee, ve dicu din inima bine ati venitu.

Cunoscutu ve este iubitoru frati, cà din caus'a absentarei legitime a cãtorva din membri, santulu sinodu n'a potutu tienea siedintie sessiunea trecuta. De aceea celu antaiu lucru ce trebuie se ne atrage atentiunea e de a dá o solutiune chestiuniloru, ce sunt pendinte.

Nu credu, cà in vreuna din eparchii se nu se fi observatu inconvenientulu citarei preotiloru pe la tribunale si judecatorii de pace, spre a depune juramentu. Santulu sinodu in cerculu competintiei sale chiar in acésta sessiune ar trebui se se ocupe fórte seriosu de modulu armonisarei lezei civile cu practic'a seculara pazita de biseric'a in privirea juramentulu preotiloru.

Ultimulu punctu asupra caruia mai atragu luarea aminte a santului sinodu, e acel'a alu apelului preotiloru. Legea bisericésca ne putendu fi mai severa de càtu cea civila, am indepliní unu actu de mare dreptate, daca am suprimá art. 44 din regulamentul de procedare, si l'am inlocuí cu art. 69 din regulamentul de disciplina, ce lasa preotiloru facultatea de a apelá si pentru alte casuri atingatóre de servitiile bisericesce si de disciplina.

Dorindu ea lucrarile nóstre se aiba unu bunu succesu, rogu pre Ddieu a reversá asupra loru binecuventarile sale.

Incercari pentru unirea bisericiloru.

Biseric'a, mam'a nóstra comuna, la tóte servitiile sale divine se róga pentru „unirea (impreunarea) tuturoru“, si totusi pucinu se ocupa crestini de acésta ideia maretia, de unirea tuturoru ómeniloru! Vocea bisericee ne chiama in unire si noi ne separamu totu mai multu, si totu mai tare ne invrajbimu. Óre candu vor cunósce crestini, cà desbinarea si dusmani'a sunt in daur'a crestinismului si a omeniei in genere? Candu vor intielege ei binecuventarile ce isvorescu din unirea, concordia si fratietaa intre ómeni?

Biseric'a in sine este unire: „Numele bisericee, dice s. Chrisostomu, nu inséмна desbinare, ci unire si invoire.“ Asiadara, cine voiesce se aiba locu

in biserica, cauta se vietuésca in unire cu ceialalti. Dar o timpuri! o moravuri! „Fér'a nu se opune legii lui Ddieu“ dice s. Vasiliu. Dunnedieu comandà féraloru din barc'a lui Noe se stee pe pace si-lu ascultara, éra noi omenii, fiintie rationale, cari suntemu frati intre noi, cari avemu acelasi tata in ceriu, noi crestinii se n'avemu unire? „Cei ce introducu desbinarea, dice S. Irineu, acestia sunt ómeni seci, fora de amórea divina.“ Fericitii in sa cei facatori de pace, cei ce introduc unirea intre cei desbinati, cà acei'a fiii lui Ddieu se vor chiamá.

Multe veacuri au trecut, decandu crestinismulu, cuprinsu la inceputu in o singura biserica, se afla stasiatu in mai multe biserici cu principii si directiuni osebite. Incercarile de reunire câte s'au facutu au remasu tóte zadarnice, ba desbinarea a luatu dimensiuni si mai ingrozítóre in secolulu 16 cu reformatiunea din occidentu! Astfelu greutatile in restabilirea unei intielegeri perfecte devenira totu mai mari. Gratia in sa spiritului ce adiéza secolulu nostru, idei'a reunirei bisericiloru crestine astadi are partinitori devotati mai in tóte bisericile, cari prin consultatiuni si cercetari serióse tindu a restabilí impacatiunea si infratirea tuturor bisericiloru.

In scopulu acest'a s'a tienutu in tomn'a anului 1875. la Bona, in Germania, o conferintia din cei mai eruditi barbati ai bisericei. Lucrarile acestei conferintie sunt de mare inportantia, si credemu a face placerea publiculu impartesindu unele detaiuri asupra lor. La conferintia au luatu parte aprópe la o suta de persóne din biserica catholiciloru vechi, anglicana si ortodoxa. Biserica ortodoxa orientala, a fostu representata anume, biserica din Constantinopolu de archimandritii, Anastasiadis si Vrieniu, amendoi profesori, unu diaconu si unu profesoru din Macedon'a. Din partea bisericei Russe au asistatu doi protoierei Ianisevu si Tacialof, profesorulu de teologia Osinin, doi consiliari de statu Filipov si Suchotin, Kircev directorulu societatii pentru cultur'a religiósá din Petersburg. Din regatulu Greciei Archiepiscopulu Licurgu si doi profesori dela universitatea din Atena, Damalas si Rosis. Din pertea bisericei serbe a fostu unu archimandritu. Din partea bisericei ortodoxe romane au fostu Preasantitulu Melchisedecu, Episcopulu Dunarei de josu si Archiereulu Genadie, fostu Argesiu. *)

Vechii catholici au avutu in fruntea lor pre Döllinger si episcopulu Reinkens. Din biserica anglicana si anglo-americaná au participatu unu numeru de peste cincideci persóne, intre care si episcopulu de Gibraltar Dr. Sandfort.

Conferintiele au luatu in discussiune dogm'a despre purcederea santului spiritu. Dupa câteva consultatiuni prealabile, pentru tratarea greleloru cestiuni privitóre la unirea in doctrin'a despre purcederea s. spiritu s'a constituitu o comisiune compusa din câteva membrii ai diferiteloru biserici. In comisiune au fostu alesi: Preasantitulu Licurgu, Anastasiadis, Vrieniu, Ianisev, profes. Osinin, din partea ortodoxiloru; Reinkens, Döllinger si Langen din partea catholiciloru vechi, ér din partea anglicaniloru si americaniloru au fostu alesi Dr. Liddon, Meyrik, anglezi, si Dr. Newin americanu.

Comisiunea mentionata stabilindu formul'a unirei, si-a prezentatu elaboratulu seu in sedinti'a generala prin Döllinger, care l'a insocitu de urmatoarea espunere:

„Multor'a se póte parea o intreprindere fórté cutezatória si ilusoria de a dorí a se ajunge la unire in unu terminu asia de scurtu asupra unor cestiuni religióse atátu de disputate, cari au motivatu o lupta seculara si au despartitu lumea crestina in doue parti. Disput'a despre aceste cestiuni se prelungeste in cursulu unei intregi mii de ani, si nu numai biserica romana (papala) dar si bisericile ce s'au desbinatu de ea in epoc'a reformatiunei, n'au potutu ajunge la nici o unire asupra acestoru cestiuni. Indoial'a despre successulu intreprinderi nóstre nu odata s'a espri-

matu in diferite organe ale pressei. Si daca cu tóte acestea, noi totusi nu perdemu speranti'a unirei, acést'a provine de acolo, cà recunóscemu acea lege istorica, in puterea careia certele religióse continua de comunu in curgere de veacuri intregi, fora dorinti'a de impecare, dar apoi vine unu periodu candu esu la lumina cauzele acestoru certe, atátu cele ascunse câtu si cele vedite, si in acelu timpu se arata lesne si chiar usioru de realizatu acea ce nainte se parea de imposibilu. Asia a fostu d. e. cu cért'a cea mare despre arianismu, care a continuatu dela veaculu IV. pana la VII. si a fostu sustienuta cu totu felulu de arme ale agerimei omenesci. Inca popóre intregi primiau sistem'a ariana, care avea caracterulu unei formule religióse deosebite, candu deodata a strabatutu in masse o convingere generala, cà a sositu sfersitul certeloru, si cà numai consubstantialitatea (omusia, de o fiintia) este compatibila cu acelu rescumperari. Ceva asemene se póte intemplá si cu cért'a de care ne ocupamu acum; trebue numai a ne sirguí pentru unirea in punctele esentiale, diferentiele secundare si de mica valóre trebne a se tolerá, ca opiniuni scolastice si ca teoríi teologice.

Multi dintre noi atátu la resaritu câtu si la apusu, au venit la convictiunea cà noi in adeveru am intratu într'unu nou periodu de timpu. Pentru biserica orientala acum a lipsitu ori ce cuventu de a se mai teme cà la apusu prin form'a doctrinei de acolo se urmaresce interese particulare de a ajunge la dominatiune asupra crestiniloru orientali. Pe candu in timpurile anteriore motivele tendinteloru unioniste totudeuna nu erau de totu curate, nu erau cu totul straine de amesteculu intereseloru egoiste, nici odata nu au fostu curatu religióse, chiar si atunci candu Roma nu dá cursu directu intrigeloru sale. Biserica orientala totdeuna se temeà cà ori ce consimientu la pacificare din partea ei, Roma lu-va intrebuintiá spre scopurile sale egoiste, in interesele dominatiunei asupra bisericei orientale; acum acést'a biserica, gratia puternicei protectiuni a Russei, se afla in positiunea cea mai favorabila. Nici unu felu de perderi politice nu potu fi legate acum pentru biserica orientali cu caus'a unirei ei cu apusulu. Dovada cà si orientali au acést'a convingere este presentia loru aici. Cu modulu acest'a nu putemu a nu recunóscé cà a sositu o generala prefacere in privirile anteriore, daca nu si in privire catra cestiunea speciala cu care noi ne ocupamu acum. Cestiunea acést'a totdeuna va remané mai multu o afacere a teologiloru, carora le este fórté naturala o firma dedare traditiunei. Dar si eu nu potu ignorá mentionat'a mare prefacere ce s'a produsu in vederi. In timpulu presentu pe ce merge totu mai multu se invapaiéza lupt'a intre credinti'a crestina in genere si intre necredintia séu materialismu. Noi nu putemu privi fora frica la acést'a lupta uriasa, pentrucà cine scie in acést'a lupta câte perderi va suferi cultur'a si civilizatiunea nóstra cea crestinesca. Pentru aceea noi nu putemu a ne repaosá cu unu egoismu angustu numai pe nisce formule teologice abstracte si a continuá cért'a pentru densele numai pentrucà stramosii nostrii s'au certatu pentru densele.

Diferentiele cele de mica valóre, traditiunile spiritului de cért'a, polemicu, desbinatoriu a partidelor teologice anteriore, trebue se-lu lasamu la o parte. Cestiunea unirei pentru noi o inlesnesce inca si altu ceva. Inca din veaculu 14 s'a ivitu o massa intréga de falsificatiuni atátu din partea ierarhiei câtu si din partea teologiloru. Eu voiu amintí numai aceea cà d. e. la sinodulu de Florentia (1439) unde s'a incercatu a ajunge la unire cei mai inalti demnitari spirituali si lumesci, in decursu de trei septemani s'au disputatu despre autenticitatea séu falsificatiunea unui locu din o opera a santului Vasiliu celu mare. Tocmai fórté tardiu s'au descoperitu cà acelu locu in adeveru erá falsificatu. Astfelu de falsificatiuni in timpurile anteriore se descoperiau cu mai mare greutate decâtu acum, si pentru aceea in timpurile acelea produceau mari incurcaturi. In timpulu presente cri-

*) „Bis. ort. rom. a. II.“

tic'a in cele esentiale a facutu a fi imposibila o asemenea incurcatura produsa prin falsificatiuni. Si in cestiunea despre purcederea santului spirit, progresulu in acésta privire trebuie se arate binefacatori'a sa actiune."

Dupa acést'a, Döllinger a cetitu patru puncte asupra carora comisiunea a ajunsu la contielegere. Punctele acestea sunt urmatórele:

1. Noi consimtimu a primí simbolurile ecumenice si definitiunile de credintia a bisericeii antice.

2. Noi consimtimu a recunósce cá adaogerea „Filioque“ la simbolulu credintiei s'a facutu in modu nelegatu, din punctulu de vedere a dreptului canonicu bisericescu.

3. Noi toti ne tienemu de espunerea doctrinei despre santulu Spiritu in acea forma, in care ea se espune la parintii bisericeii nedespartite.

4. Noi renunciamu la ori ce conceptiune si la ori ce modu de exprimage, in care s'ar cuprinde vr'o recunoscere a doua principie séu archè séu aitia in treime.

Pentru esplicarea acestoru puncte Döllinger a facutu urmatorele comentarie, si anume, asupra punctului primu elu arata cá biserice'a antica nedespartita se intinde din timpulu apostoliloru pana la secolulu optu. — Numai pana atunci au fostu sínódele esumenice, pana candu inca tóta biserice'a avea reprezentantii sei la sinode, de si nu in numeru egal. Dara dela timpulu despartirei bisericeii sínóde ecumenice n'au mai fostu. Inca in Roma, precum este cunoscutu acum, deja dela inceputulu veacului VI. s'a facutu o falsificatiune spre confirmarea acelei doctrine cá ori ce sinodu convocatu de Papa, séu tienutu sub presiedinti'a lui trebuie a se privi de ecumenicu. Ne autentic'a corespondintia, care s'ar fi tienutu intre Papa Silvestru si sinodulu de Nicea este nascocita anume cu acestu scopu. Grecii au negatu autenticitatea acestora si a altora asemenea nascociri a latiniloru, si la ei s'a inradacinatu astfelu de neincredere catra latini, in cátu pe urma, ei au respinsu (la sinodulu din Florentia) chiar marturiile autentice ce-le opuneau latinii. La aparentele sínóde ecumenice din evulu mediu Papii nici odata n'au mai invitatu reprezentanti din biserice'a orientala. La Sinodulu Florentinu participarea episcopiloru greci a fostu forciata numai de interesele politice a imperatoriloru grecesci, si de aceea a fostu nefructuósa. Éra sinodulu din Vaticanu, acésta tragi-comedia la care n'a fostu nici umbra de libertate, deveni numai o pedeca pentru convocarea unui sinodu ecumenicu. Fiindu-cá acum pentru unu timpu indelungatu nu se prevede nici o posibilitate de a convocá unu sinodu intru adeveru ecumenicu, de aceea noi trebuie se ne sirguim in altu modu a ajunge la unire. Daca noi vom ajunge la unire in cestiunea despre santulu Spiritu, acést'a ar insufá speranti'a la succese mai departe in actulu unirei.

La punctulu alu 2-le Döllinger a observatu cá prin acestu punctu se dovedesce binevoitóreá concessiune din partea teologiloru occidentali in favóreá celoru orientali, cá lumea crestina ar trebui se lase neschimbate in simbolulu credintiei cuvintele „care dela Tatalu purcede“, pentru cá acestea sunt insesi cuvintele Domnului, prin urmare cuvinte divine, la cari o adaogire omenésca si cu deosebire acea facuta pe calea unei decisiuni unilaterale, ar fi scandalósa. A corige o asemenea ilegalitate in totu casulu ar fi o fapta buna. La punctulu 3 a reflectata in scurtu cá parintii bisericeii antice si nedespartite vinu pana la Ioanu Damascinu (750.) In punctulu alu 4-le Döllinger a aratatu cá si catolicii romani consimtu in totulu cu orientalii, si ei adeca recunoscun numai unu principiu in sant'a Treime. Dupa terminarea discussiuniloru, in cari au luat parte Döllinger, Reinkens, Archiereulu Genadie, archimandritulu Vrieniu, professorulu Rossis si protoier. Ianisiev, tóte mentionatele patru puncte de resolutiune fusera in genere recunoscute si acceptate.

In siedinti'a ultima, tienuta din partea confeintiei, Döllinger a comunicatu cá comisiunea compusa din reprezentantii celoru trei biserici a ajunsu pe temeiulu doctrinei lui Ioanu Damascenu la contielegere perfecta asupra urmatóreloru siese teze, privitóre la raportulu celoru trei persóne ale santei Treimi. Tesele sunt aceste:

1. Duchulu santu purcede dela Tatalu, (tu patros) ca din principiu (archè) caus'a (aitia) isvorulu (pègè) divinitatii.

2. Duchulu santu nu purcede dela Fiulu, pentrucá in divinitate este numai unu principiu, o cauza, prin care s'a produsu totu ce este in divinitate.

3. Duchulu Santu purcede dela Tatalu prin Fiulu.

4. Duchulu santu este tipu alu Fiului alu tipului Tatalui, purcediendu dela Tatalu si repaosandu in Fiulu, carele este puterea ce-lu manifesta.

5. Duchulu santu este emanatiune personala din Tatalu, este duchulu Fiului, dar nu din Fiulu, pentrucá elu este Duchulu gurei lui Ddieu, celu ce esprima cuventulu.

6. Duchulu santu forméza intermediulu intre Tatalu si Fiulu, si prin Fiulu este in unire cu Tatalu.

Dupa citirea acestoru teze la care au aderatu si reprezentantii ortodoxi, fora se prejudece hotarirea definitiva ce sunt in dreptu a luá bisericele lor, Döllinger a declarat cá pentru dogm'a despre s. Duchu intre doctrin'a bisericeii orientale si a cei occidentale, asia dicandu, nu esista nici unu contrastu esentialu. „Se póte sperá, dice elu, cá la resaritu convenirea nóstra actuala, facuta in spiritulu pacii, va gasi recunósccerea si in sferele de influintia, si cá diferinti'a esistenta in acésta cestiune intre doctrin'a credintiei si intre contemplatiunea teologica se va determiná in curgereá timpului totu mai pronunsiatu si mai precisu. Eu me bucuru cá noi am ajunsu la unu rezultat atátu de favorabilu, care a trecut de parte peste asteptariile mele. In cele principale si esentiale noi am ajunsu la unitatea cugetarei, séu mai bine dicandu, noi occidentalii, cari apartienemu la biserice'a vechiloru catholici si la cea anglicana, am venitu la convictiunea, cá in esenti'a lucrului intre noi esista unu acordu realu, cá in cea ce se repórta la esinti'a doctrinei despre credintia, intre noi nu esista nici o diferintia. Eu speru cá si din partea ortodoxiloru curendu va urmá acelasi acordu. Daca in actual'a nóstra adunare ei nu esprima acést'a formalu, acést'a provine de a colo, precum eu sum autorisatu o declará, cá multu stimatii membri ai bisericeii orientale, ce sunt aici presenti au intentiunea mai antai a presentá la observarea autoritatiloru loru superioare bisericesci rezultatele consultariiloru nóstre. Cu tóte acestea noi putemu deja dice cá totusi am facutu o fapta mare. Noi occidentalii am venitu la unu acordu cu nisce reprezentanti ai bisericeii orientale fórte insemnati si fórte eruditi, asupra acelei doctrine care asia indelungu a despartitu lumea crestina. Daca vom compará lucrarea nóstra cu rezultatulu incercariiloru unioniste la sínódele de Lionu si Florentia, care luni intregi s'au ocupatu cu certele, cu luptele si cu o polemica aprinsa, atunci noi multumim la Ddieu, ne putemu laudá cá am facutu cu multu mai multu. Eu cutezu chiar a dice cá atunci a fostu reu, ér in adunarea nóstra s'a reversatu binecuventarea Ddieésca. Acolo au fostu insialatiunea si ingamfarea, ne onestitatea si nesinceritatea, acolo sperau a ajunge la scopu prin nisce falsificari rusinóse, acolo tindeau a ajunge la predominare si se serviau de silnicia si de violentia, acolo amendoune partile se ingrigiau numai de interesele lor politice; ér pe noi ne-a adunatu aici dragostea cea crestinesca, ne-a condusu o singura tendintia spre adeveru, noi am aretatu simtiementulu unei tolerantie reciproce, noi nu tindemu la predominare unulu asupra altuia, ci ne simtimu ca frati in o mare comuniune a bisericeii ecumenice crestine. Pentru acea noi nutrimu convingerea cá tratarile nóstre au fostu conduse de santulu spirit si cá in viitoriu, Ddieu va binecuventá tendintiele nóstre.“ — La sfersitul siedintieloru conferintiei,

episcopulu Reinkens a celebratu „Te-Deum,“ pronunsiandu si o scurta rugatiune latina pentru unirea in credintia si in dragoste.

Aceste sunt in scurtu rezultatele lucrarilor conferintiei din Bona, pentru unirea bisericilor. Precum se pôte vedé, ele sunt in acordu deplinu cu doctrin'a bisericeii ortodoxe a resaritului. Nu bisericea ortodoxa are se faca concessiuni, ci bisericile cealalte au se se întórca la ea ca la isvorulu primitivu; cáci singura biserica ortodoxa este adevéat'a biserica, care a pastratu mostenirea transmisa de apostoli intacta si curata. Vechii catholici, recunoscú acést'a, si ei au lapadatu doctrinele papiste despre purgatoriu, despre indulgentie, despre epítimii si tienu numai doctrin'a antica bisericeasca ca si bisericea ortodoxa a resaritului. Óre peccatiure-aru romanii greco-catholici, unitii, daca ar imitá pe catholicii vechi, in scopulu unirei a doue bisericé, a unui poporu de unu sange si de o limba! Noi vedemu pe bisericea vechiloru catholici si cea anglicana apropiandu-se de bisericea ortodoxa a resaritului, ér pe bisericea romaniloru gr. catholici o vedemu departandu-se totu mai multu. Se speramu insa cá ideia reunirei bisericiloru va petrunde si la inim'a romaniloru gr. catholici! O Ddieule! candu va veni óre timpulu ca toti romanii se fie in giurulu aceluia si potiru intr'o singura credintia precum sunt de unu singuru sange, cu o singura limba! —

Unu isvoru de castigu pentru invetiatorii nostri poporali. *)

Este generala cáinti'a invetiatoriloru nostri poporali a supra salarielorú prea mici. Si intru adevéru trebue se marturisimu si noi cá chiaru si in scólele mai bine dotate numai atât'a e salariulu invetiatorescu in cátu invetiatorulu nu móre chiaru de fóme, dar' de aceea nu pôte fi vorba ca se ajunga spre sustinerea onorifica a unei familie, cu atâtú mai pucinu ajunge spre a cresce copii pre la scóle mai inalte, pre cumu se recere dela unu invetiatoriu, séu cu alte cuvinte potemu dice, cá salariulu invetiatorescu, intielegemu cele mai bunisióre, „e prea multu ca se mori de fóme langa elu, dar' spre a traí din elu e prea micu;“ va se dica ne-cajesci, vegetezi numai pre langa unu atare salariu.

Ei, dar' ce o se facemu! Timpurile de astadi suntú fórté critice, grele, anii rei si o multime de neajunsuri nu concedu bietulu poporu ca se faca tóte deodata. Cu tóte acestea invetiatorulu trebue se traiésca si pana candu i-sar' poté meliorá sórtea din partea celorlu competenti; elu trebue dar' se afle insusi midiloce prin cari se-si usioreze subsistinti'a si atari va aflá destule dupa impregiurári, elu pôte se aiba si ocupatiuni laterali, dar' numai de acele ocupatiuni, cari se unescu cu chiamarea unui invetiatoriu, atare este între altele si economi'a cu diferitii rami.

Nu toti au ocasiune, ce e dreptu, a economisá si a scóte cástigu din economia, pentru cá unii si daca ar' voi se economiseze, nu au unde, le lipsesce ocasiunea, terenulu, ce se recere spre a poté duce economia intru intielesulu mai largu alu cuventulu. Ei, dar' economi'a se pôte duce si pre unu terenu mai micu, ba si pre unulu fórté micu, asia intru o gradina de câteva orgii patrate.

Gradina are fia care invetiatoriu, are gradina de legumi in usulu propriu, afara de acést'a are gradina de pomi in usulu scólei séu indirectu éra si in usulu invetiatorulu, elu o poté folosí si acést'a daca chiaru voiesce, firesce fara de a fi iertatu a o folosí spre altu scopu, de cátu numai pentru care este menita.

Avendu dar' invetiatorulu la dispunere gradina, din acést'a pre langa o cultura diligenta si ratiunale pôte se scóta venitu curatu cu multu mai mare ca salariulu seu,

*) Atragemu atentiunea invetiatoriloru nostri asupra acestui articulu, pe care lu-estragemu din foi'a „Economulu“ Red.

cu atâtú mai vertosu, cá timpulu nice de cátu nu-i lipse-sce, elu are preste véra timpulu destulu, ba prea multu liberu, care daca-lu va sci folosí, nu va avé cauza a se cáin in contra salariulu prea micu.

Se luámú spre esemulu o gradintia numai de 20 metri larga si 50 metri lunga, adeca de 10 arií séu la 260 stângini □. Atát'a este gradin'a fia carui invetiatoriu. In acést'a se se faca 2 table, un'a mai mica, luandu-se cam 6 metri din lungimea gradinei, adeca 120 metri patrati, dupa ce s'a rigolatu séu intorsu firesce pamentulu celu pucinu in afundime de 40 centimetri, aci se semena simburu de pere, ciresie si visine paduretie, pre cumu si de prune, gutui etc. Multu in doi ani vei avé din aceste padureti de altuitu câteva mfi, se dicemu numai 2000. Acestia se straplantéza in cealalta parte a gradinei, asemenea rigolata si se altuiescu in faci'a locului primavér'a indata ce s'au straplantatu séu inainte de acea in mana.

Din acestia dupa 2 ani capeti 2000 pomi nobili, cari pre usioru se potu vinde a 25—30 cr. si íacu sumulitia respectabila de 5—600 fl. v. a. Intru adevéru o suma, care este in stare a te smulge dintr'unu necasu cátu de mare.

Nu se recere nice o maiestria mare, ca se aiba unu invetiatoriu pre fia care anu celu pucinu câte 1000 pomi nobili de vendutu, din cari se scóta câte 2—300 fiorini, si éta cá salariulu lui s'a reduplicatu!

Afara de pomi se mai pôte face scóla de vitia, strugurei, acrisi, smeura, tufisiuri frumóse si altele, cari tóte se potu preface in bani. Pre unu straturelu de 5 metri latu si 10 metri lungu se potu cresce la 10,000 vitie de via, spre a se inradaciná, cari, daca voru fi de specialitáti alese, se potu vinde sut'a cu câte 2 fl. si asia cele 10,000 dau la 200 fl. v. a. Si ce lucru recere cultur'a, respective plivitulu si sapatulu straturelulu de 5 metri latu si 10 metri lungu? Nemica tóta, nice nu merita a se mai amintí.

Prin urmare modulu de a-si creá invetiatorii unu isvoru de castigu insemnatu, este prea usioru, numai voi'a si pucina diligintia se recere. Mere si pere paduretie se afla pre tóte dealurile, semburi se potu dar' procurá, si daca cineva nu ar' avé de unde, aceia se potu cumpará din cutare negotiatoria cu cátiva cruceri, si éta cá inceputulu e facutu.

Aci repetimu inse de nou cá loculu, unde se face scóla de pomi trebue se fia intorsu, rigolatu, celu pucinu de 40 centimetri. Nu trebue cruatiate pucinele spese, cá aceste prin crescerea securu si grabnica a pomiloru si prin ace'a cá loculu rigolatu nu produce burueni multe, se reintorcú indiecitu.

Acea inca o repetimu, aci, cá semburi de póme trebue se fia semenati de tómn'a, numai asia resaru securu.

Apoi de ace'a nu avemu a ne teme in tiér'a nóstra, cá nu vomu aflá cumparatori pentru pomii frumosi si de soiu bunu. Se avemu numai, cáti amu poté vinde.

Mai mare ar' fi inse castigulu moralu. Comun'a respectiva s'ar' implé cu pomi, poporulu inca s'ar' indemná la cultur'a pomiloru; si cine ar' fi celu laudatu din tóte pãrtile? Nime altulu, de cátu invetiatorulu, elu ar' avé meritulu de a fi indeplinitu unu lucru bunu, demnu de tóta laud'a, de si elu atunci lucra in interesulu propriu.

Scólele de pomaritu stau, in cele mai multe comune, desierte, crescu numai scai muscanesci, cucute, brusturi si ciunafái in ele, spre rusinea invetiatorulu, pentru cá ori cátu va invinovatí elu pre curatoratulú scólei, care nu se ingrigiesce despre cele necesari la cultur'a gradinei, in urma totu numai invetiatorulu remane vinovatu. Apuce-se invetiatorulu si pacteze cu curatoratulú, ca acést'a se lase gradin'a scólei in usulu invetiatorulu pre langa conditiunea ca acést'a se cultiveze si altele asemenea in ea, se intueze pre copii si ca arenda se deea in fia care anu o suma anumita de pomi nobili, cari ar' fi se se venda in favorea scólei ori se se sadésca in cutare gradina; ér cei

alalti pomi se fia a-i invetiatorului pentru lucrulu si spe-sele acestui'a.

Asia inca se póte cultivá gradin'a scolei si inca cu ajutorulu scolariloru, cari spre impintenare si desfatate potu se primésca si ei dela invetiatoriu câte 3—4 pomi, cari se-i duca acasa in gradinele parintiesci,

Se speramu că nu vomu mai avé nice o gradina de pomi, fara pomi, nice invetiatori lipsiti!

Spiritulu de asociare la romani.

(Continuare).

Astadi este incredintiata bisericei o cauza fórte momentósa, o cauza, dela carea depinde esistenti'a nóstra, intielegemu caus'a scolara. Acésta cauza nu prosperéza cu repediunea dorita. Sunt multe impregiurările, care o impedece si o facu se nu póta luá aventulu necesariu in desvoltarea sa. Unele din aceste impregiurări inse, avemu firm'a convictiune, că domnindu între noi mai multa armonia si mai multu interesu de lucru, pre langa unele sacrificie totusi s'aru puté delaturá. Căci ce impedece caus'a nóstra scolara? Infaciandu-ne adeverat'a stare a lucrului, vomu aflá trei momente principali de acésta natura, si anume: lips'a de materia, lips'a numerului recerutu de invetiatori cu cualificatiune de ajunsu, si unu neinteresu facia de scóla, din carele provine de siguru cercetarea necorespondietória de astadi a scólei.

Aceste trei momente stau in o legatura fórte strensa unulu cu altulu. Seraci'a nóstra ne face, se nu putemu ajustá scólele nóstre asia, precum ar trebui, se nu putemu avé si sustiené numerulu recerutu de scóle dupa trebuintiele nóstre cele multe, si se nu putemu dotá pre invetiatorii nostri, asia precum aru meritá dupa greutatea oficiului, ce lu-pórta, si a misiunei cei mari, ce le este incredintiata. Astfelu carier'a cea mai frumósa din lume nu eseréza o putere atractiva destulu de insemnata asupra tenerimej nóstre, pentru că starea actuala a invetiatoriloru lasa fórte multu de doritu, si nu pré este de invidiatu. Pre de alta parte invetiatorii actuali avendu a se luptá cu cele mai mari lipse, nu au nici ocaziunea, dar nici dispositiunea si voi'a de a-si concentrá cu trupu cu sufletu tóte puterile, spre a satisfice chiamării loru. Sub astfelu de impregiurări scól'a in multe locuri nu dispune de puteri de ajunsu spre a reversá preste poporu fructele, ce le ascépta elu dela scóla.

Dandu lucrului atentiunea cuvenita, vomu vedé inse, că aceste pedeci se potu delaturá, pre langa o activitate armonica a tuturoru factoriloru, de cari dispunemu. Ce privesce punctulu dantaiu, este fórte adevratu, că suatem seraci; dar daca amu fi mai entusiasmati pentru cauza, suntemu siguri, că totu amu puté aflá medilócele necesari, prin cari amu puté ajutá acestui reu. Mai in fie care comuna vedemu că la unele ocaziuni, d. e. pre la serbatori se cheltuescu pre paradu, basate pre cutare prejudetiu sune frumóse de bani. In multe locuri observámu, că se perdu neesplotate unele lucruri din cari poporulu aru puté se-si faca venite frumóse. Vedemu in multe locuri gradini, cari nu producu proprietarialui nimicu, lu-vedemu pre acest'a venindu la orasiu si cumperandu de aci cu bani scumpi legumele trebuintióse pentru casa, in timpu ce cu pucina ostenéla si le aru fi pututu produce elu insusi in gradin'a sa, si altele multe. Astfelu vedemu pre romanu spesandu de multe ori banii sei pre lucruri, cari si le-ar puté produce elu insusi si fara bani. In modulu acést'a se cheltuoscu din pung'a romanului o multime de bani, cari sub astfelu de impregiurări s'aru puté intrebuintá, fara ca se semta greutate si sacrificie pentru unele si altele scopuri comune.

Ei bine, daca ne amu pune cu totia pe lucru, si amu atrage atentiunea poporulu nostru asupra multeloru isvóre

de venitu, pre langa cari trece astadi fara se-le [esploateze in folosulu seu, elu ar aflá multe isvóre de castigu' de cari pana acum nu a facutu intrebuintiare. Facendu acést'a l'amu ajutá intru inmultirea veniteloru sale, si i-amu ridicá capacitatea de a contribui pentru scopuri comune, si specialu pentru scóla. Daca in singuratecile comune aru esistá mai multu spiritulu de asociare in acésta directiune, si inteligentu, preotu si invetiatoriu aru lucrá cu trupu cu sufletu pentru inmultirea veniteloru poporului, si l'aru desmantá dela multe cheltuieli diadarnice, aru aflá destule căi, prin cari aru puté aduná banii necesari pentru sustienerea si dotarea scólei. Poporulu nostru este darnicu din natur'a sa, si nu se póte nici decátu crede, că elu nu ar voi se contribuésca pentru scóla, daca i-amu aretá calea, prin care se póta satisfice mai usioru, si fara se semta mari greutáti acestei necessitáti, si daca ar fi destulu de luminatu in privinti'a folóseloru celor mari, ce le póte avé din asfeliu de contribui.

Fie omulu cătu de saracu, totu face tóte cele possibile, ca se-si castige pana de tóte dilele, cu carea se-si sustiena viétia. Daca ne amu incercá cu toti, a inspirá in ómenii nóstri convingerea că scól'a este pentru omu tocma asia de neaperala trebuintia ca sí pana de tóte dilele, atunci elu nu si-ar crutiá nici decátu ostenéla de a-si procurá medilócele, prin cari se póta satisfice si acestei necessitáti de urgentia; elu s'aru retrace dela alte cheltuieli, si ar oferi denariulu seu bucuros pentru scóla. O astfelu de incercare nu póte remané fara succesu. Avemu câteva casuri practice, cari ne intarescu in acésta credintia. In timpulu din urma ne amu pututu convinge, că desi sunt fórte grele impregiurările, in cari traimu, totusi in unele parti astfelu de incercări nu au fost lipsite de succesulu doritu.

Devenindu apoi prin o actiune comuna in pozitiunea de a puté dotá mai bine si mai regulatu ca astadi invetiatorii, ei nu ne voru lipsi nici decátu, ei se voru inmulti, si se voru nisuf a ajunge starea aceea si gradulu acel'a de cualificatiune, prin carele se póta coresponde pre deplinu chiamării si carierei carei'a s'aru dedicatu. O astfelu de stare va deveni unu indemnu puternicu, care va face pre multi parinti a-si pregatí pre fii-loru pentru chiamarea de invetiatoriu, si apoi in senulu poporului romanu, este pre deplinu constatatu, că talentele nu lipsescu.

Er invetiatoriulu bunu posede in metodulu seu si in cunoscentiile, ce le preda, destula putere, prin carea se póta atrage atátu pre prunci la scóla, cătu si pre parinti a ingrigi, ca pruncii loru se nu fie lipsiti de avantajiele, ce le pune la dispositiune acésta institutiune de crescere si desvoltare a némului omenescu.

Esperiintiele facute in timpulu din urma ne constatéza pe deplinu, că romanulu este capace de cultura, si că in elu exista dorinti'a si zelulu de inaintare pre terenulu acést'a. Daca i-s'aru deschide calea, si i-s'aru aretá medilócele: atunci nu mai incape nici o indoiele, că elu ar face totu ce i-este possible pentru sustienerea institutiuniloru, in cari privesce conditiunile esistentiei sale. Acestea tóte nu se potu ajunge pre alta cale, decátu numai desvoltandu si nutrindu in sinulu bisericei si natiunei unu spiritulu puternicu de asociare. (Va urmá).

D i v e r s e.

+ Biblioteca de lectura pentru tinerime. Au aparutu de sub tipariu „Cincidieci de istorióre morale“ pentru *baieti si baiete* de amiculu prunciloru F. H. Cu siese chipuri colorate. Sibiiu, 1878. Editor'a si tipariulu tipografiei eredei de Closius. — De multu se simtiá la noi lips'a de carti de lectura pentru tinerime, care se-o indulcéscu si atraga spre invetiatura. Carticic'a de istorióre morale, ce o anunciamu publicului, a astupatu acésta lacuna mare. Meritulu acestei carti este pelanga escelinti'a sugetului seu, limb'a usiora si corecta in care se afla scrisa. Ea va formá o adevrata

lectura și o bunătate nepretuită pentru copii, și nu avem cuvinte de ajuns pentru a-o poté recomandá după meritul și importantia ei tuturor educatorilor și parinților. Cartea are un format elegant, și o ajustare frumoasă. Se pôte capetá în tipografia eredei de Closius în Sibiu; în Brașov la Frank et Dresnandt, cu pretiul 1 fl. v. a. de unu esemplariu. Fiindu această carte îmbracisiată cu caldura de on. publicu, autorele promite a publicá în scurtu timp și alta colecțiune de cincideci de istorióre.

— **Multumita publica.** Din incidintele că în anul acest'a în alumneul podagogiei diecesane se sustien 50 de tineri lipsiti de mijlóc, precand în bugetulu votatu spre acestu scopu de catra venerabilulu sinodu eparhialu erau numai 30 tineri provediuti, Présanti'a Sa parintele episcopu diecesanu Ioanu Metianu, s'a aflatu indemnatu a se adresá catra oficiile parochiali din comunitatile din apropierea Aradului ca se contribue câte ceva la trebuințele tinerimei din alumneu. În urm'a acestei adrese parintele Georgiu Popoviciu din Minisiu, presentá o colecta dela urmatorii contribuenti: Georgiu Popoviciu, preotu 5 fl. si Dn'a socie Irin'a 1 fl. Saltész Maria 50 cr. Franciscu Butiurca, notariu 5 fl. Z. Mircu 1 fl. Mihaiu Curuti 1 fl. Danilla Joanu, preceptoru 40, cr. Peti Onu, jude com. proces 50 cr. Simionu Mitru 30 cr. Mare Joanu 1 fl. Sava Vasiliu 40 cr. Vasiliu Mosiu 20 cr. Len'a Bradeanu 50 cr. Miculitia Simeonu 50 cr. fiulu seu 20 cr. Ardeleanu Nicolae 20 cr. Dimitrie Batrina, jude primariu 1 fl. Antoniu Cosia, invet. 1 fl. Svetco George, economu 1 fl. Precusiu Danila 1 fl. Mariutia Cosasiu 20 cr. Eva Cosia, invetiatorésca 50 cr. Fratii Antonoviciu 4 fl. Georgiu Haiducu 25 cr. Dragosiu Mitre 30 cr. Petru Haiducu 1 fl. Petru Toriceu 30 cr. Rusan'd'a Todoru 40 cr. Petru Batrin'a 40 cr. Vasiliu Braneanu 50 cr. Vasiliu Neamtii 50 cr. Sava Iotia 40 cr. Vasiliu Popoviciu 20 cr. Ioanu Opreanu 20 cr. Voica Flóre marit. Peti 20 cr. Braneanu Mihaiu 60 cr. Sarandanu Todor 20 cr. An'a Miculitia 20 cr. de totu 32 fl. 50 cr. v. a. pentru care, binevoitorii contribuenti, cari nu intardiera în a sucurge cu denarii loru la crescerea tinerimei romane, primésca această multumita. Constatamu din cele de susu cătu pôte face unu preotu zelosu și consciu de chiamare, si într'o comuna mica ca Minisiulu, si ce influintia are asupra poporului premergerea cu esemplu a preotului. Directiunea alumneului, pedagogicu din Aradu.

)(**Rinulu inveninatu.** Luni'a trecuta după amédi s'a cufundatu în Rinu langa Mühlhafen, districtulu Koblenz unu vaporu, ce erá încarcatu cu 2500 maji de arsenicu. Corabi'a, care se numiá „Ryn si Schelde“ plutindu pre Rinu în sus s'a împedecatu în pamentu si în urm'a stricafimiloru, ce i-se causera a trebuitu sê se cufunde. Guvernulu din Düsseldorf, audindu de acést'a, a gasitu cu cale se previe pe locuitori de a nu se folosi de ap'a Rinului nici pentru ómeni, nici pentru vite. Esista asemenea temerea, că si ap'a conductului orasienescu din Kablenz este inveninata.

() **Propagand'a unei femei.** Foile engleze se ocupa de unu timpu încóce de o tinera femeia americana, Mistress Victoria Woodhull, care propaga cu unu zelu si succesu fórté mare prin Liverpool, Nostingham, Manchester, Glasgow si Londra. Mistress Woodhull este de parere, că omenimea numai atunci va putea ajunge la perfectiune, dacă se va sterge institutiunea casatoriei. Dna Woodhull e o femeia fórté simpatica și dotata cu elocintia admirabila. S'a casatoritu de fórté tinera, si avú nenorocirea se faca o rea alegere, din această cauza se despárti de barbatulu ei si acum lupta în contra institutiunei sub care a suferitu atât de multu. În cele mai multe state ale Americi de nordu a ténutu vorbiri asupra delicatèi cestiuni a casatoriei. În multe locuri a fostu despretiuita, insultata, ba chiar si atacata, în alte locuri insa a fostu primita cu atatu mai multu entusiasmu si admirata. Milionariulu Vanderbit

i impuse cu curagiulu ei atât de tare în cătu acest'a încantatu de extraordinariulu curagiulu ce-lu aratá tiner'a femeia, i propuse se ocupe la densulu unu locu ca banchierésa. Dna Woodhull primí si deschisa cu sor'a sa dimpreuna o banca fórté rentabila. Cu isbucnirea crizei financiare si-inchisa banc'a si cortinua propagand'a sa. Mai tardiu scóse o fóia si cu ocasiunea alegerei de presiedinte alu Statelor unite, propuse în acei'a foia si candidatur'a sa. În senatu ténu o vorbire si castigá prin cutesanti'a sa atât aderinti, în cătu acestia formara unu clubu pentru a lucrá la alegerea ei. Se întielege de sine că alegerea nu reusi, cu aceste insecle clubulu admiratorilor ei mai esista si adi, si se numesce clubulu „Victoria.“

„ **Soldatulu turcu Omeru** este singuru individulu, care a scapatu viu din echipagiulu monitoriulu turcescu Lufti Gelil, care amenintiá Brail'a, si care a fost aruncatu în aeru la 13 Maiu. Omeru, paritu de flacári, a cadiutu o departare de vr'o cinci sute de stangini p'unu prundu între nesce salcii. A dou'a di venindu Rusii sê ia bandier'a monitoriulu, care fusese aruncata între salcii, au datu preste densulu, si l'au dusu în Brail'a. Acolo i s'a datu tóta ingrigirea. M. S. imperatulu Alesandru venindu în Brail'a, l'a vediatu în spitalu. Omeru, pre carele lu-urmariá mereu tém'a, că va fi ucisu, s'a rugatu de iertare. M. S. l'a asigurat, că nu numai că nu-i va face nimicu, dar indata ce se va insanatosiá, va fi liberu se se duca ori unde va voi, — pentru care i-a si datu cincideci poli de aur. Omer insanatosiandu-se a avutu fericirea de a se convinge de adeverulu cuvintelor M. S. imperatului Alesandru II. Elu s'a intorsu în patri'a lui. Amintirea durerilor din lung'a-i jacere se va sterge din minte-i; nu se va sterge inse nici odata orórea acelor minute, în cari elu a calatoritu în aeru si a cadiutu între salcii pre prundu, unde a lesinat. Cu totu aventulu, ce i-a datu isbucnirea vasului, elu si-a conservatu consciinti'a pana în momentul caderei. Si-pótle lesne intipuí cineva orórea acelei calatorii. Intrebatu de medici despre cugetarile, cari i-au trecut prin minte din momentul aruncarei pana în momentul caderei elu a respuns: Ceea ce sciú este, c'am simtitu de odata o flacara isbindu-mi figur'a, partea de diosu a corpului amórtita si eu sburandu în aeru. O singura ideia mi-a trecut prin capu, aceea, că voi cadé în apa si voi muri. Caderea n'am simtit'o. Candu m'am desteptatu eram în acestu spitalu.“

* * **Simtiemintele unui guilotinat.** — „L'Èvènement“ publica o autobiografia a unui guilotinat ale carui dile au scapatu numai din caus'a unei scrinteli a fatalei machine, scrinteli care au împedecatu caderea satirului. Trebuie se adaogemu că dram'a ce insiramu mai la vale este adeverata; ea s'a petrecutu în anul 1873. în Italia. Acelu care avea se fia victim'a unei erori judiciare, erá unu italianu numitu Mondate. Simtirile urmatóre le-a spus elu insusi unui redactoru alu diariulu „L'Evenement.“ Éca-le: „În diu'a de 17 Aug. 1873. la 8 deminéti'a, preotulu Fernia intrá în celul'a mea pentru a-mi spune că trebuie se moru. Candu puse man'a pe umerulu meu, me desteptai si întieleasei indata ceea ce-mi spunea. Cu tóta tari'a ce pastrasem pana atunci, ingalbenii grozavu. Vrusei se vorbesc, gur'a-mi erá înclestata. Unu frigu de mórte mi-cuprinsese tóta jumetatea de josu a corpului. În fine încordandu-mi tóte puterile, putui se scotu aceste cuvinte: „Non e vero! (Nu e adeveratu)“. Preotulu mi-responduse nu sciú ce. N'audiam decât o vijire continua. . . . Eram întocmai ca unu omu lovit în capu cu o maciuca. Perdusem mai tóta consciinti'a starei mele. Preotulu muiá unu prosopu în apa si-mi recoriá fruntea. Atunci dadui unu tîpetu grozavu, dicandu: „Sum inocentu! sum inocentu!“ Elu mi-dise d'a închiná lui Ddiu jert'fa vietii mele, si urmá a-mi vorbi încetu. Incepusem se audu mai bine, candu vediu că erau câtiva ómeni îmbracati negru în celul'a mea. Unulu tinea în mana unu sulu de hartie. Erá grafierulu, care mi-cetise sentinti'a, dar din

care nu întielesesem nemicu. Unu simtumentu de mandria isbucni deodata in mine. In timpu de câteva minute nu mai avui frica; me sculai si disei că dăca trebue se moru, voiui scii se moru cu curagiulu inocentiei. Vorbiam iute, me inbetam de chiar cuvintele mele. Mi-eră frica de tacere, frica d'a-mi intrerupe vorb'a, si fora se resufiu, multumii tuturor si cerui de mancare. Mi se aduse o césca cu ciocolata, pe care n'am voitu s'o primescu. Desperarea me cuprindea ér. Vedeam ca in visu esiafodulu, si fora voie intrabai pe cei din giurulu meu: „Are se me dora multu?“ O vóce mi-respondue: „Nu“. Atunci vediui inaintea mea unu altu omu într'o manta de lana négra, — calaulu! Voiam se me scolu, se me aperu, se strigu că sum nevinovatu, dar lesinai, candu mi-am venitu in fire, eram legatu, tunsu, in carutia, si caruti'a mergea spre piati'a unde ér esiafodulu. Aruncau o rapede si spaimentata ochire asupra grozavei machini. . . . Cugetarea-mi perise. Mi-parea că furcile care aterneau satirulu, erau inalte ca catartele unei corabii. Me urcara pe trepte; nu mai aveam decât o ideia ficsa: se fugu. Dar cum? Me simtii culcatu. . . Mi-parea că sum paralisatu — si că asteptaiu acolo multu, multu. . . . Apoi simtii la gátu o lovitura séca si tare. . . . Lesinai, cu ideia că satirulu mi-desfacu-se capulu! Nu ér satirulu in sa care caduise, ci unulu din lemnele, care impreunau furcile. Sciti urmarea. Candu mi-am venitu in fire eram culcatu in spitalulu inchisorei. Adeveratulu criminalu, sguđuitu de cea ce se intemplase cu mine la esiafodu, se denunsiase singuru“. (Resboiulu).

— Proiectulu de respunsu la discursulu tronului.

Maria Ta! Osteniul nostru au facutu din peptulu loru zidu de apărare alu hotareloru tierii. Sub povetiuirea vitédiului loru Domnu, au improspatatu, cu condeiu muiatu in sangele loru, scrisórea neatarnarii, scrisóre nici o data stérsa din cartea vietiei némuriloru, de si coperita de mucegaiulu vremiloru de păsuri si de ingenunchiare din diu'a cându bratiulu Romanului remasu veduva de arma, din diu'a cându pustia fu de simtiri romanesci inim'a povetiuitoriloru lui. Lupte sangeróse facendu din Plevna chei'a operatiuniloru militare la Dunare, ostirea nostra, avendu onórea d'a fi aliata de faptu cu puternic'a armata a Imperatorelui Rusiloru, in protiva aceluiași vrasmasiu, urmă se se intálnesca in campulu de onóre, la diu'a primejdiei. Acést'a se intemplă din momentulu candu trebuintiele strategice au stramutatú in Bulgaria lini'a nostra de apărare. Guvernulu Mariei Tale, esitu din senulu represintatiunii tierii, avea de la ea deplina ingaduintia de a alege momentulu si locul trecerii ostirii peste fluviu, destulu se fi fostu acea trecere ceruta de interesele apărării tierii, si a feririi ei de a ajunge campu deschisu si intristoru alu unui resboiu, ce noi nu l'am doritu, nici l'am provocatu. Peste Dunare ca si pe malulu ei, tiér'a a vediutu cum sciu se-si faca datori'a osteniului sei, si strainii, cari se indoiau, au crediutu si au întielesu ceea ce o nedrépta istoria le tacuse: ei au întielesu ce nému fu acel'a care pe invingatorii crestiniloru aliati dela Nicopole, ii batea singuri la Rovine si la Racova; ce nému fu acel'a, care intr'atata lunga vreme a sciutu se ópésca la Dunare siroiulu pornitu si resturnatoru alu ordierloru Semi-Lunei?

— La echourile neamutite ale trecutului respundu astadi: Rahova! Grivitia! si chiaru 7. Octobre! . . . căci, Maria Ta, sunt perderi care pretiuescu si ajungu manóse cătu si isband'a, in istori'a renascerii unei natiuni! Am avutu, Maria Ta, scimu, multe si scumpe perderi. — Tiér'a le-a plansu, dar le binecuvintéza astadi, si mane, la diu'a pacii va pune flórea neuitarii pe mormintele celor'a cari si-au datu viéti'a pentru ea. Amintindu-si că dela fie-care vatra romanésca tiér'a a priimitu si mane inca va mai primí unu osténu, adunarea se va grabí a votá o lege care se faca cu putintia continuarea familiei in jurulu vetrei sale, chiaru dăca acolo, datori'a si viteji'a vor fi lasatu golu, locul unui tata, alu unui fiu. Mostenitoru alu credintiei Domniloru nostrii mari, că temeli'a neclintita a Domniei nu sta numai in agerimea ostiriloru ei ci mai cu séma in intocmirea, gandului si a

voiei Domniloru cu gandulu si vointi'a tieriei, Maria Ta arati parerea de reu că n'ai pututu veni in mijloculu represintantiloru ei spre a le aduce Domnescu-Ti cuventu de salutare. Dar ce salutare mai scumpa, Maria Ta, pentru noi ca vetea isbandeloru ostirii romane? ce urare mai scumpa ca stirea că M. S. Imperatorele Alesandru, puterniculu pe cătu si gratiosulu aliatu alu Mariei Tale, a onoratu in persón'a Mariei Tale ostirea nóstra, incredintiandu si Domnului romanu parte mare si alésa din gloriósele ostiri imperiale, spre a le duce la loculu unde pericolulu fiindu mare, mai mari si pline de rodnicie vor fi laudele isbandei! Da, Maria Ta, dăca n'ai pututu veni in mijloculu nostru, noi te-am urmaritu pretutindenea: tiér'a este cu inim'a acolo unde fálfae drapelulu ei. — Ca si Maria Ta, adunarea cugeta, simte si declara că: Domnu, oficiaru si ostasiu se cade se stea la posturile loru pe campulu de onóre, pana atunci cand Maria Ta cu guvernulu Mariei Tale, cumpanindu vremile de grija in care i s'au incredintiatu puterea, sfatuindu-se cu inim'a loru romanésca si matura, si punendu adese urechi'a la inim'a tierii, va crede că s'au ajunsu scopulu ce acésta Adunare i-a insemnatu. Acestu scopu este, Maria Ta: „apărarea tieriei, si asigurarea statului, romanu ast-felu ca la viitórea pace Romania se iésa cu o positiune politica bine definita si natiunea de sine statatóre se póte a-si implini misiunea sa istorica“. Multumita Mariei Tale, straja neclintita a drepturiloru si-a intregimei hotareloru romane; multumita sangelui versatu pentru sant'a cauza, adunarea, impreuna cu Maria Ta, nutresce speranti'a că marele puteri garante sunt pe deplinu incredintiate acum, că Romanii au vitalitate, că natiunea nóstra are consciinti'a misiunii sale la gurele Dunarei si voiesce a o indeplini. Plevna cadiuta, continue resbelulu séu nu, natiunea, nu te indoí Maria Ta, că ori-care fie jertfele ce pana asta-di au facutu, nu va pregetá a se adună, inarmata si hotarita, in jurulu ségului tieriei pana in diu'a candu glasulu drepturiloru ei va aflá dorit'a ascultare. — Da, Maria Ta, Romani'a nu se mai póte odihni de cătu in diu'a cându nesmintita in hotarele ei si sprijinita de puterniculu bratiu alu Augustului si lealului aliatu alu Mariei Tale, se va vedea recunoscuta ca tiara de sine statatóre, precum i dá dreptulu a fi tratatele ei stravechi si viteji'a incercata a filoru sei. Pana atunci, pana candu tieriei va fi data fericirea a primí pe Maria Ta in fruntea ostirii, Adunarea in celu mai perfectu acordu, ca si pana acuma, cu guvernulu esitu din sinulu ei, se va ocupá cu staruintia, de legile ce-i vor fi cerute pentru trebuintiele tieriei in genere si ale armatei in parte. Inainte dar, Maria Ta, cu Ddiu si cu natiunea, neclintiti pe calea isbandei, a independintei si-a mariei patriei nóstre! Strinsa cu iubire si devotamentu in jurulu Dómei nóstre, — care, alaturea cu cele-lalte femei romane, léga duosou ranele voiniciloru cadiuti pentru tíera si mangae mamele si sotiile amarite, — adunarea Romaniei tramite chiaru pe campulu luptei delegatiunea ei, spre a duce Domnitorului Romaniloru, urare din inima si rostire de devotamentu, strigandu: Se traiésca Maria Sa Carolu I., Domnitorulu Romaniei independinte! Se traiésca Maria Sa Dómna! Se traiésca armat'a romana!

— Invitare de prenumeratiune la „Cuventari bisricesci si funebrali.“ Credinti'a este din audiú, ér audiulu prin cuventulu lui Dumnedieu.... si cum voru audi fora de predicatoriu. Rom. X. v. 17—14. Precum pastorulu din campu pastoresce si hransce turm'a cu érb'a care nu elu a produsu: asia si pastorulu sufletescu (preotulu) trebue se nutrésca turm'a cuventatoria cu cuventulu vietiei pornitu nu dela elu ci dela Dumnedieu. Preotulu este datu a nutri prin evangeli'a lui Cristosu cetatieni pentru patri'a cerésca; lui este incredintiatu ca se sporésca pe pamentu factorii fapteloru bune si frumóse; prin invetiaturile lui trebue sè se starnésca: pace si fericire intre familie, in-florire in statui, credintia in Dumnedieu, indemnu spre cultura, zelu si activitate pentru prosperarea binelui comunu etc. etc. Aceste se potu ajunge numai prin poterea cuventului; căci „credinti'a este din audiú, ér audiulu prin cu-

ventulu lui Dumnedieu.⁴ Rom. X. v. 17. Petrusu de insemnatatea datorintieloru cari surs impuse preotului, amcompusu unu manualu de cuventari bisericesci si funebrali⁴ a caruia lipsa se simte de multe ori. Scopulu ce l'am avutu in vedere la compunerea prediceloru a fostu: a binevesti Evangeli'a lui Cristosu, si a le infrumsetiá 'prin limb'a poporului. In armoni'a, stilulu si cuprinsulu loru iubitii mei frati in Cristosu voru aflá materialulu, pre care formandu-lu de d'upa trebuintiele ascultatoriloru lu-voru folosi cu succesu. Cartea va cuprinde 20 de cuventari si va esi de sub tipariu la finea lui Ian. 1878 altcum terminulu indicatu va aterná dela succursulu si numerulu prenumerantiloru. P. T. Domni Protopresbiteri suntu rogati cu distinsu respectu, se binevóiesca acésta invitare de prenumeratiune a o cerculá in tractulu submanuatu si a recomendá imbratísirea caldurosa a acestei intreprinderi bisericesci. — Pretiulu cartei va fi: 1 fl. v. a. La 12 esemplarie se da 1 gratis. Bani de prenumeratiune sè se adressede la subscri-sulu in Kétegyháza (cottulu Békés.) Kétegyháza, in nov. 1877. Iosifu I. Ardelénu, preotu.

Depuneri de capitale pentru fructificare.

Se primescu la institutulu subsemnatu:

a) pe langa anuñciaraa radicarei in sensulu statuteloru cu 6% *interese*;

b) sub conditiune de a se anuñciá institutulu radi-carea depunerii la 3 luni inainte cu 6½% *interese*;

c) sub conditiune de a se anuñciá institutulu radi-carea depunerii la 6 luni inainte cu 7% *interese*.

Interesele incepu cu diu'a, care urméza d'upa diu'a depu-nerii, si incéta cu diu'a premergatoria dilei, in care se ra-dica depunerea cu acelu adausu inse, cá numai d'upa acele capitale se dau interese, cari stau depuse la institutu celu pu-cinu 15 dile.

La dorinti'a deponentelui se potu stabili in diu'a depu-nerii capitalului si conditiuni speciale de esolvire, cari se insemna apoi in libelu si in cartea depuneriloru institutulu. In atare casu restituirea depunerii urméza d'upa aceste mo-dalitati speciale.

Depunerile tramise prin posta pe langa comunicarea ad-resei deponentelui se resolvable totu de-a-un'a in diu'a primirei.

Asémene se potu efectui prin posta anuñciari si radi-cári de capitale.

Sibiú, 29 novembre 1877.

„Albin'a“,

institutu de creditu si d'eco-nomie in Sibiú.

Concursu.

1—3.

Concursu se escrie pentru intregirea parochiei vacante din comun'a *Lapusnicelu* in protopresbiteratu Mehadie pana in *siese septemani dela 1-a publicare*.

Emolumintele impreunate cu acésta parochie suntu: una sesiune de 23 jugere pamentu aratoriu si fenatiu, 11 jugere se despagubescu dela erariu cu 43 fl. 86 cr. una suta fl. pentru biru si stola, afara de nunti si alte servitie, quartiru liberu cu gradina de legumi.

Doritorii de a ocupá acésta parochie au a-si trimete re-cursele loru — instruate in sensulu stat. organicu bis. adre-sate comitetulu parochialu, catra administratorulu protopo-pescu in Mehadia.

Lapusnicelu in 9 Novembre 1877.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine, **Stefanovicu**, administratoru.

1—3.

Conformu decisiunei V. Consistoriu alu Caransebesiului din 22. Septembrie cu Nr. 735. se deschide, pentru parochi'a cea vacanta din comun'a *Rachitova* in Protopresbiteratulu Oravitiei, Cottulu Carasiului, concursu cu terminu pana in *18 Decembre a. c.*

Emolumintele suntu 32 jugere de pamentu adeca o sesiune, birulu dela 109 de case si stol'a indatinata.

Doritorii de ocupá acésta parochie au a-si adresá re-cursele instruate in sensulu statutulu organicu catra Co-mitetulu parochialu din Rachitova, si ale trimite D. Proto-presbiteru Iacobu Popovicu in Oravitia.

Rachitova in 8 Noemyrie 1877.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu D. Protopresbiteru tractualu.

2—3.

Concursu se escrie pentru ocuparea postulu de inve-tiatori in comun'a *Socolariu*, dieces'a Caransebesiului, proto-presbiteratulu Bisericei-Albe, pana la *18-lea Decembre a. c.* st. v. in care di se va tienea si alegerea.

Emolumintele suntu urmatórele: a) salariu in bani gata anualminte 300 fl. V. A. b) 10 orgii de lemne din care are a-se incaldi si scól'a, c) 2 jugere de livada, d) 3 gradina de legumi si c) quartiru liberu.

Doritorii de a recurge la acésta statiune invetiatoresca au se-si instruedie recursele conformu stat. org. bis. adre-sande comitetulu parochialu din Socolariu, si trimitiende inspectorulu scolaru Iosifu Popovicu in Jamu, pana la diu'a de alegere.

Recurentii au se se presente in persóna in veri o du-minica séu serbatóre pana la diu'a de alegere spre a-si arátá desteritatea in cantari si tipicu.

Socolari 9 Noembre 1877. Comitету parochialu.

In contielegere cu mine: **Iosifu Popovicu**, protopopu.

2—3.

Conformu Ord. Ven.' Consistoriu din 5 Noemyrie a. c. Nr. 2588. se deschide concursu pentru deplinirea parochiei din *Petirsu* protop. Lipovii, cu terminulu de alegere pe *6 Decembre st. v. a. c.*

Emolumintele suntu: un'a sesiune pamentu aratoriu si fenatiu, intravilanu, biru parochialu dela 77 case cáte una mesura de cucurudiu, stolele usuate.

Doritorii de a ocupá acésta parochia au a-si tramite recursele instruate in intielesulu statutulu organicu, si adre-sate comitetulu parochialu, d. protopopu Ioanu Tieranu la Lipova, avendu recurentii a se presentá nainte de alegere in vre-o duminica, séu serbatóre la s. Biserica, spre a-si arétá desteritatea in cantari, si tipicu.

Petirsu 9. Noemyrie 1877.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine, **Ioanu Tieranu**, protopopu.

3—3.

Nepresentanduse recurenti in 4 octobree a. c. pentru ocuparea parochiei din comuna *Chechesiu* se deschide concursu adóua óra pana la *4. Decembre a. c.* in carea di se va tiené si alegerea.

Emolumintele suntu: birulu dela 110 case cáte una mesura cucuruzu, 1 sesiune pamentu de aratu si fenatiu, si stol'a indatinata.

Doritorii de a ocupá parochi'a suntu avisati a se pre-sentá in vre-o duminica nainte de alegere, spre a-si arétá desteritatea in cantari si tipicu.

Recursurile adresate catra comuna suntu a se asterne Redis. d. protopresbiteru la Lipov'a.

Chechesiu, 6 novembre 1877.

Comitetulu parochialu.

In scierea mea **Ioanu Tieranu**, protop.

Redactoriu respondiotoriu: **Vincentiu Mangra**.